

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Qvatvor Conseqventibvs Pertexens, Quae post beatum S. Xauerij
Obitum Soc. Patres ad Dei gloriam in iisdem Prouinciis gessere

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1667

8. P. Beiræ vita, labores in Moluc, &c.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11445

eandem in similes casus sint semper allaturæ. Multorum inquit, accepimus literis, Reuerentias vestras à D. Deo, sanctæ paupertatis opera exerceri, hoc est penuria rei domesticæ, ad valetudinem corporis & opportunitatem necessariæ. Non est in minimis beneficij huius ponenda gratia, quod dignetur vos diuina bonitas eius doni experientia, & sapore cuius perpetuis teneri nos desiderijs oportet, si fingi volumus ad Christi IESV ducis nostri similitudinem, pro nostri ordinis sanctissima institutione. Equidem locum in Societate nullum scio, in quem boni huius non pertingat communicatio, & sensus, tamen largius, parcius ut est locorum diuersa conditio. At si cum nostris in India fratribus componamur, nostrum hoc pati durius non censebo, cum inter graues corporis animique molestias, multis locis pane, vinoque careant; oriza, & aqua leuisque alimenti similibus victitent; misere vestiantur, magnisque homo exterior arctetur incommodis: nostris quoque nos veritari in Indiis statuamus, quæ sane nusquam defunt; ita si nobis penes quem ea cura necessaria minime prospiciet, licebit ad Sanctam mendicationem confugere, quæ suppetias feret egestati. At si volet nos Deus inopia vrgeti, ægrotis saltem nihil desit, possunt enim qui valent, facilius patientiam durare, quam nobis concedat qui tam amabilem docendo, & ferendo fecit. D. Christus IESVS, sui nos amore, rerum omnium loco, & sui sapore obsequij perfundens.] hæc ad suos Sanctissimus fundator. Roma | mense Decembri ann. 1552. datis. Sensim igitur in Molucis dilabente nostrorum numero grauitate onerum, & incommodorum, cum ad magnitudinem operis qui erant superstites pro nullis propemodum habendi essent, decreuit Beira iterare in Indiam transitum ad accersendos laborum socios; cuius item illi suavor consilij fuit, debilitata mentis sensus quidam, ex oppressa violenter natura toto simul arumnarum, laboris, discriminum, mortis semper in oculis posita, toto inquam illi & perpetuo pondere incumbente, nullo vel diei vnus à molestiis laxamento. Ex quo factum ut Goam reuersus an. 1556. nunquam postea reperierit Molucenses; sed in collegiis Tanensi, Bazaino, & Goanno residuum traxerit vitæ septennium, nec satis quoad corpus vitalis, quoad mentem stupidæ & omnium oblita. Quare hunc in annum quo cœpit Molucis pro mortuo esse, apte colliguntur singularia merita quæ vitæ tantus in Indiam ad exemplum operariorum; inde ad coronam Apostolicis promissam laboribus in cœlum tulit. Ortum duxit Ioannes Beira ex regno Galleciæ, Pontifitriæ natus, canonicus Corunnetis, in Societatem vocatus Francisci Stradæ concionatoris eximij familiari allocutione.

8. Louanio Strada petebat Conimbricam, anno 1544. ibant socij cum illo vndecim, excipiuntur hospitalitate humanissimi hominis ad quem statim non pauci conueniunt, peregrinos duodecim noui cuiusdam ordinis spectaturi, de quo nisi fama nihil dum cognouerant. Hic circum adstantes animaduertens Strada, arrectusque in quæstum animorum, ser-

monem

p. Beira vita, labores in Moluc, &c.

monem cum iis induxit de negotio salutis, quem nondum absoluerat, cum eo penitus Beira vnus adstantium ictus captusque est, tam propitia Dei adspiratione, vt die eodem caducis & rebus, & spebus valedicens, tredecimum illis se socium dederit. Stradae quidem laude haud minima qui eum expugnauit, sed eius profecto haud paulo maiori, tam scilicet pie probèque animo comparati, vt primo illi ac simplici Dei inuitantis nutui cesserit. Proficiscuntur vnà postridie; Beira eques, alij vt venerant pedites, sed noui comitis accessu valdè læti: quos non est passus diu tam incommode ambulare, sed verecundatus sibi melius inter illos esse quorum magis auebat fieri seruus quàm socius; debilioribus equum suum concessit, qui & ipsi mutatis vicibus lassas vires alterna leuabant equitatione. Conimbricæ admissus in tyrocinium, vnus anni tiro designatur ad Indiam delectu Simonis Roderici, eòque martij 29. anno 1545. Vlyssiponæ vela fecit, cum Antonio Criminali & Nicolao Lancilloto, tactoque ad vigesimum diem Mozambico, quinto solum mense prospera navigatione Goam legit, eiusdem anni Septembris secundo. Goæ rerum magnarum ad quas cœlitus fingebatur humilia iaciens fundamenta, ianitorum domus quamvis sacerdos egit, seque similibus exercuit ministeriis donec Antonio Criminali (postmodum in Piscaria martyri) attributus est in Parauos comes; inde ab Xauerio Malaccam euocatus, in Molucum denique missus est. Vitæ cursum scripturo quem illic peregit, delineandus esset ærumnarum ordo quibus apostolus gloriatur, nec suspicionem facerem amplificati supra modum veri. Omnes illinc de Beira literæ magno consensu id affirmant, gesta que ipsius literis firmiora. Illud *in mortibus frequenter*, quotidianum illi fuit. Vnde frequentes de illius morte in Indiam nuntij, nunc ferro, nunc venano perempti; nisi cum præsentis vitæ discrimine prodire non poterat inter homines natura barbaros, superstitione inimicissimos nomini Christiano: quod ergo incolæ noctu è syluis descenderent ad venationem hominum veluti ferarum, cogebatur iter sub ardentissimis solibus agere, cum vix gradu altero & sesqui ad septentrionem, Molucæ absint ab æquinoctij linea. Sæpe via exerrans solus vagabatur per inuia montium & saxosa, herbisque carentia quo saltem animantium pabulo falleret sæuam famem. Tolensium coniuratione, paulo ante narrata, menses nouem errauit profugus, montes, & nemora percurfans, vitam herbis vtcumque, & aqua sustinens, nudo in solo, qua nox occupasset sub dio dormiens, vel in cacuminibus arborum; subinde vero se Christianis ostendens, & defectionis reliquias suscitans ne superstes in iis extingueretur Christi fides: residuum temporis quo compellebatur in speluncis latere, suo priuatim lucro solitarius precando exigebat: neque hac tamen sui tam cauta obseruatione, sat barbaros cauit. Bis illum duo fidei desertores prodidere, ab iis venditus Mauris crudelem apud eos passus est seruitutem: sollicitatus ad abnegandum Christum, haudquaquam martyrio defuit, nec acerbitate cruciatuum mentis robur.

bur inflexit; quod autem in viuis seruatus est, non putem alteri tribuendum quam cupiditati barbarorum, qui auaritia sauitiæ rabiem premente, ex illo Christianis vendendo lucri aliquid opimi sperauerint. Longe acerbius, alienam in fide mollitiem, quam suas pro fide pœnas sensit. Senes quatuor Christiani, cum illo torti, dolorum impatientia Mahometi iurarunt, nec forti spectaculo quod de se iis dabat, nec horratu incenso, durarent patumper, & breui clarioque martyrio, æternam redimerent salutem, erigere illorum ignauiam potuit. Quanquam infelices, infelicem hanc vitam, Christi, & felicitatis eiuratione impiè seruata, nondiu seruauere, hanc iis paulopost diuina ultio, terribili documento eripuit. Nec illum mitius excruciauit dolor, cum sui odio Saracenos spectauit coram infantes teneros, matrum quas baptizauerat sinu raptos ad saxa collidere, quam eandem ab ipsis præstolabatur barbariem, vt morte consimili comitaretur in cœlum pueros innocentes. Nec absque miraculo factum diuinæ clementiæ haud quidem Beiræ studio indulgentis, cuius supremum erat votum & gloria pro Christo mori; sed ab tenera Christianitate orbitatem arcantis, vt mortem effugeret toties sibi ab ethnicis, & Mahometanis regibus parat. m. machinantibus, eodem vulnere se illi vitam, Christianæ rei columen erpturos. Semel quosdam offendit qui se mentirentur eiusdem itineris comites, humanos, affabiles, etiam liberales, nam & mensa illum inuitarunt, re ipsa vero proditores; dum enim ex mensa, iter statim post, recepturus quietis aliquid humi captat, frustra in somnum claudere oculos conatur; imo quadam interius voce exstimulatus vt surgeret & causam circumspiciens occulti metus, videt se à comitibus armatis ad necem appeti. Quibus intrepidè occurrès nec vultu, nec animo turbatus interrogat, quò arma illa? cuius rei causa cuiusue imperio? fiderati hac voce stupent sicarij, contuentesque inuicem, seu diuina vis hæc fuit seu conscientia sceleratæ, demissis armis silentio abeunt: facti vero sunt postea Lusitanis, se ad eius necem à Rege Ternatis summissos, vt omnem deinceps ex Molucis Christianorum gentem excinderet. Est hic Ternatensium Cacilis Aërius, nuper nobis depictus, promotor ardens religionis Christianæ, Beiræ ipsius obseruantissimus, eiusque laudator sanctimoniam tam largus vt fide regia sponderet, daturam se illi vnum ex Filiis, Christi fonte lauandum, educandumque in Collegio Goano, sed mera hæc erat histronia hominis scelerosi, vt securos de se cum Beira Lusitanos, incolumis ipse funditus deleret; verum sua hæc illum vulpina aduersus Beiram strophæ vltima fefellit, ex quo furiose in iram efferatus, indignatusque patere fraudes suas, octoginta iussit illius pagi incolas trucidari ex quo duos quos dixi, conduxerat homicidas. Sæpe item Rex Geiloli senior Beiram ad se aut viuum, portari, edixit aut interfecti caput; nihilque propius fuit quàm vt caperetur, nisi sicariis vndique vallato, ad litus quò solum dabatur exitus, amicam nauim appulisset Deus, quæ fugam illius, & vitam suscepit, interuisenti eas insulas sol-

ni contingit ex inopinatio nauigij latus, iactaque sunt anchora, vt sua
 laxata tabula restitueretur coministræ; inter hæc Regis Geiloli classis
 illa maria perlustrans, piscatores rata qui missis retibus, illic opperirentur
 suam prædam, intactos tacita prætermisit, nec fere vllum conficiebat
 iter Beira quin eiusmodi aliquid adiret discriminis, ex quo nouis
 semper & miris modis exibat Deo propitio sospes. Qualescumque
 porro senserit homines, delicatius illum mare non habuit, mari frequens
 visibat Christianos iis sparsos insulis ad stabiliendam illorum pietatem,
 conueniebat ethnicos, vt eos Ecclesiæ lucraretur, transmittendum
 ad hoc in varias insulas per interiectos sinus dubij transitus ob
 torrentia fluentia & subitarios & crebro varios pugnantesque ventos,
 quibus freta illa facile subuertuntur. Ex Mauro in Molucum dum
 tendit tempestate ventorum in oram coniectus lembum rupit quo vehebat
 tur leuem & fragilem, ac ne breuiarium quidem, quod doluit maximè,
 recipere ex naufragio licuit, nec vestimenta quibus se tegeret; inde nauigium
 aliud conscendens, cum Ternati quod destinauerat iam esset vicinus,
 iterum ad latus insulæ procella impactus nauem fregit, erantque naufrago
 montes asperrimi ad familiarem in arce receptum superandi, nisi nobilis
 Maurus apud quem communis humanitas, quam religionis odium plaris fuit,
 nauiculam illi commodasset, qua radendis montium infimis, itineris reliquum
 absoluit. Sed his ad terram naufragiis alia passus est, maioris plena periculi,
 cum illi denique non saluus modo definitus sit, verum etiam incolumis; at
 enim naui aliquando in alto depressa, tempestatum ludibrio dies duos,
 & noctes iactatus est, nudus, tabulam complexus, cum sola ad brachium
 precatoria corona; tandem actus in littus, sed porrectis in mare abruptum
 silicibus, vitam quidem ex aquis eripuit, verum tam crebro ad saxa
 fluctuum verberare attritus priusquam de iisprehendendis omiſſa
 tabula auderet confidere, vt ægre viuus euaserit. Hinc nudus, vt erat
 & toto corpore saucius viâ per imminentes mari scopulos, & locorum
 deserta & inuia quærere; barbarorum occursum, hostili in solo
 pauere perpetuo; per diem latere inscauernis, solisque herbis
 syluestribus cibi omnis defectum supplere. At enim hæc omnis corporeæ
 opis quanto maior, miseriorque inopia; tanto illis animi gaudiis
 fulciebatur vberius, quibus solet Deus; supremis in casibus suos
 consolari, de iis Beira ipse ad S. P. suum Ignatium scribens, epulas
 nominat mentis palatum eò iucundius oblectantes, quod essent
 corpori magis insipida. Quanquam his illum naufragiis, non fuit
 Deus periclitri semper, & mortem capiti instantem cernere; interdum
 quoque miraculo his illum subduxit, ne prouidentia suæ sanctissimæ
 deesset, cui solenne est, haudquaquam suis inter duras conflictationes,
 manum statim de cælo extra ordinem rerum protendere; ne illorum
 virtus marceat in obscuro, & argumentum meritis subtrahatur. Nec
 è contrario consuevit Deus illos semper ærumnis permittere, ne vulgo
 putetur, peculiarem eorum tutelam non gerere, metiri què illos communi

cum aliis æstimatione. Redibat aliquando Malaca in Molucum cum Georgio Dezza, & Borneum radebat insulam cæcis scopulis vadisque circumseptam, cum ex improviso in illorum vnum se nauis induit, quæ vt plenis velis ferebatur, carina ad proram confixa sic illi inhæsit, vt diuelli multo sex horarum conatu, nulla vi aut arte valuerit; timebaturque ne quo forte fluctuum accessu, à puppi quæ erat mobilis, subreçta, in subiectum scopulum recidens diffiliret. Hic Beira cum se ad orandû contulisset, moueri se sensit vt Dezzæ Præfecto suggereret de dotanda ex voto Virgine orphana. Monenti Dezza tam liberaliter morem gessit vt dotem quam vouebat pardais quingentis taxaret (nummo argenteo aliquanto tunc inferioribus) nuncupato voto, Beira post suas aliquot ad Deum preces, paulum aquæ lustralis in mare coniecit, augustissimæ Triadis auxilium implorans. Atque hic scopulus velut manui occultæ cedens, nauim mox à se amittit liberam, quæ summis iam aquis reddita cursum suum commodè tenuit. Sed iam proxima Moluco, longè grauius periclitabatur imperitia nauarchi inter duos latentes scopulos coniecta, nisi Beira pro vsu quo illa maria sursum deorsum toties percurfarat, & triuerat, exitum monstrasset quo erat in apertam educenda. Vitam ergo tot malis fame, siti, nuditate, perpetuitate periculorum lethaliū accisam, & labefactatam, subsecuix sunt necessario ægrotationes peracerbæ, nec raro mortiferæ quas non alio leuabat pharmaco nisi propria virtute, paterno Dei auxilio confisa. Præsertim dum solos montium recessus, & spelæa ignota incoleret vbi morbis subinde maximis deprehensus latebrarum conscium habebat neminem, nedum qui dolores leuaret aut consolaretur. Ægrotanti vero inter habitata, vnum adhibebatur remedium, larga & agrestis ex multis partibus corporis sanguinis missio, qua vna barbari vtuntur ad morbos omnes medicina: hoc valetudinis, & virium habitu, tamen vt ferre se pedibus poterat, indagare pergebat infideles, & iniisere Christianos, etsi nonnunquam interius febris, sole foris ignito coqueretur; ad hæc si vires profus deficerent, cimba se neophytorum littoribus iubebat circumuehi, & ex ea docebat conuocatos, vegetante corpus imbecillum. animi caritate, ac ne ipsas quidem ægritudines in illoferente otiosas. Quas profecto contentiones & merita viri Dei sua eximie pensauit messis; è Molucis discedens, duabus in insulis, Morotaio, & Morotia, septem & quadraginta vel castella vel oppida reliquit sacris imbuta Christianis, & qua patent Molucæ vniuersæ millia Christianorum quinquaginta qui planè numerus videri angustior non debet recogitanti barbara illa natione toto Oriente ad Christianos mores difficilior nullam fingi: & horum quidem in laudem operum veniunt fateor sed sorte impari Beiræ socij; at ipse longè ampliolem magnis decennio integro sudoribus partam, & reductione desertorum, qui susceptam olim Xauerij opera Christi legem perfide abnegarant. In arce Ternatensi præter visitata erga Lusitanos; mancipia, pueros docendi officia Seminarium sta-

tuitur

tuit iuuenem ex primo regionis flore qui a nostris erudiebantur, suppedi-
ditabat vero illorum sumptus Rex Moluci, & hanc barbarus licet, Xa-
uerij meritis reuerentiam habebat, cuius nomine rogatus illos concessit.
Nec debet ad Beiræ gloriâ cenferi promiscuū quod clandestinas machi-
nationes Lusitanæ ministris quinquies indicauit, quib. inter se Mauri
iurauerant iunctis armis Christianos omnes, vna simul impressione, ac
strage extinguere eademq; opera, Christi nomē in iis insulis abolere. Quæ
causa fuit vt præsidia hostium vbique solo æquarentur, quòd tentare res
nouas, eorum fiducia consueuerat. Facit itē ad decus caritatis qua firmare
ardebat neophytorum in fide constantium, quod huic Deus præpotentē
manum pro illis commodauit. Ebullierāt Christianorū agri tantam mu-
rium pestem, vt depascerentur & plantas, & omnia, nec iam ædibus,
& carnibus hominum parcerent si quos deprehenderent dormientes:
triumphare Mahometani & ethnici, fastuque intolerabili exprobrare
suam Christianis, Deum, vel ingratum quod nollet, vel quod minimē
posset imbecillum ad abigendam à suis eam luem; Christiani quā dam-
nis qua pudore permoti Beiram adire, precari suam apud Deum, qua
tantum pollebat interponeret gratiam, ad calamitatem depellendam.
Orauit Beira, Deo suorum miseras gemens exposuit, Christianorum
agros aqua lustrali obiter aspersit, & magnis ex templo agminibus mu-
rium immanis multitudo, in possessiones ethnicorum, ex Christiano-
rum prædiis transit; quod illi armatis querimoniis, semper enim cum
armis incedunt apud Patrem acerbè cum dolerent, mali tamen auersati
sunt remedium, nempe vt ipsi quoque fierent Christiani. Quin imo
exorta vtriusque altercatione, quorum esset Deus pro summo & vero
adorandas, ventum est gradatim ab rationibus ad rixas, & arma, & cru-
enti conflictus proximum discrimen, nisi Beiræ interuenisset auctori-
tas, qui seuocatos ab tumultu suos docuisset, quam erant professi
Christi legem, nece improbantium non probari, sed persuaderi vitæ
probitate, & sanctimonia vitæ omnis; alias vero locustarum nubem om-
nia populantem, cum esset ab eo Ecclesiæ precibus deuota maledi-
ctioni, excitatus repente Africanus in mare proiecit. Hæc summa Apo-
stolica in Molucas expeditionis, à P. Ioanne Beira per decennium pe-
tractæ; inde Goam vt dixi cum Nicalao Nunnio regressus, illic, & Ta-
næ, & Bazaini, residuum illud vitæ laboribus, & perpeffionibus con-
sumptæ patientissimè sustinuit; haud aded à mente alienus, quin re-
ciperet sese aliquando, & sacri celebratione sanctè recrearet; sed æger
aut sanus æqualem semper apud nostros retinuit venerationem: quali
primis Ecclesiæ sæculis generosos illos Christi Crucis athletas, ferro,
igni & carnificinis suis superstites, truncos, & mutilos, impertiebantur
Christiani, beatas illorum miseras cultu haud paulo reuerentiore pro-
fecuti, quam miseratione, & horrote. Mandarat illi Laines Societatis
Præpositus de professione votorum quatuor edenda, quod eius excel-
lentissimæ virtuti, semperque vt scribit P. Melchior Carnerus Nicæ

Episcopus, vbiq̄ aureæ; non autem doctrinæ titulo indulgebat, sed ea gratia, sui tunc impos frui non potuit. Efflaturus animam audiuit ex adiutoribus cum adstante socio dolentem, nos viri sancti iacturam facere quam vocem tulit admodum moleste, emendauitque subdens, sancti nequaquam, sed magni peccatoris: cui de se talia sentienti, prudenter alius gratificari volens, ita est ait P. Ioannes, & venia indiges quam te oportet à Deo petere. Cui ad plaudens Pater, tu vero rem tangis, & hoc ait mihi sapius repete quoad spirare desiero. Atque in hac suimet abiectione iteranda vir sanctus spirare ac viuere desuit. In amplificando Christi regno, pertrahendisque ad illum mortalibus paucos habuit pares, & diuini obsequij ardentissimo studio, iure inter illos numerandus, quos Apostolorum Senatus sacer sua ad Antiochenos epistola, appellat *homines qui tradiderunt animas suas pro nomine Domini Iesu Christi*. Etsi vero totus aliorum esset, in eaque, si fas dicere, necessaria libertate quam secum inuehunt continuata itinera & transcursus ab vnīs perpetuus, ad alios populos tum instituendos in fide, tum confirmandos, mente nihilominus in se & in Deum erat adeo collecta, vt si alta eremi silentia coleret. Ad hæc religiosæ regulæ exquisitissimus obseruator, & augustissimi Sacramenti diuino cultui sic addictus, vt quocumque orasset loco, versa in illud cominus eminus facie, velut ipsi præfens adstaret: Goæ obiit Ian. 4. vt habent nonnulli; vt Indicæ literæ, Aprili mense anno 1564. quibus literis nunquam nominatur inter nostros collegas Goanos, sed semper Tanæ, & Bazaino adscribitur, nec eius vltra 1561. meminere: nomen vero defuncti, indicta pro Indis anno 64. suffragia non habent.

9.
Conuersio,
& baptis-
mus
Regis, & In-
sulæ Baciani.

Cum Beira in Indiam ex Molucis Nicolaus Nunnius remigrarat, vbi à Patriarcha sacerdos consecratus, cum sociis quinque, onerariis mercatorum semestri navigatione ed reuectus est, duo ex iis sacerdotes, in horum subsidium alij tres; sed illic interea dum pergunt, Christianitatis in Moluco tum publica, tum Societatis priuata res, alternantibus prosperis, & aduersis variè exagitata est, quod nunc eodem quo contigit ordine describendum venit. Atque vt primum de publicis; Molucarum quinque postrema, & maxima Bacianum ad antarcticum iacet, gradu vix vno ab linea mediâ æquatoris: eiusdem cum illa ditionis sunt aliæ insulæ leucis non plus duodecim, macilento solo; proptereaque infrequenti: Imperabat iis Molucensi Regi Aërio cognatus, & vectigalis Rex qui eius filiam duxerat, ea ex partu fato functa, de se actum putauit Rex, & Regis parens senex decrepitu, hinc nempe Aërio pronum fore accusationem veneficij fingere quo filiam suam eriminaretur ab iis extinctam: ambitiosum tyranni ingenium, & bello potentis vindictæ simulatione incubiturum Baciano, infesto exercitu, & regem ac domum regiam funditus deleturum. Iamque hos metus non frustra suscipi nonnulla prodebant indicia. Quamobrem tacito timoris huius consilio abunde persuasi, consuetum Indorum Principibus in has redactis